

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ НА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ХОРТИНГУ

Постановка проблеми. На сучасному етапі в Україні існують такі найактуальніші проблеми: складне соціально-політичне й економічне становище українського суспільства, порушення територіальної цілісності країни, проведення збройних акцій терористів у східних регіонах нашої держави, що зумовлює потребу держави в патріотично налаштованих захисників Вітчизни, й відсутністю в державі ефективної системи військово-патріотичного виховання підростаючого покоління. У зв'язку з цим проблема сучасних тенденцій розвитку хортингу потребує філософського осмислення як нової стратегії національно-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді.

Для кожного народу поняття „виховання дітей та молоді“ поєднується з поняттями: „родина“, „батьки“, „мала вітчизна“, „Батьківщина“, „патріотизм“ тощо, що мають велике значення та впливають на формування загальної національно-патріотичної свідомості всієї нації. Так, Е. Єрьоменко (один із засновників хортингу – Національного виду спорту України, президент Всесвітньої федерації хортингу), автор методичного посібника „Хортинг – національний вид спорту України“ у розділі 11 „Філософія хортингу та його виховна система“ розкриває виховний потенціал хортингу через виникнення та базові засади філософії хортингу; бойове мистецтво хортинг як філософська категорія; стати на Шлях особистого щасливого, гідного та цікавого життя, де панує повага, вдячність, благородність, добро, справедливість тощо; світоглядне знання про сенс життя; феномен шляху самовдосконалення; бути собою; його величність Вчитель; внутрішня робота над собою; внутрішній стиль хортингу; совість – вищий суддя; успіх і скромність; сутність поваги, ввічливості та вдячності; гармонія тіла та духу [2, с. 604–646]. Він пише, що визначення філософських аспектів українського національного виду спорту хортинг як бойового мистецтва ґрунтується на усвідомленні світу та його принципів через самовдосконалення і виховання, творчий пошук та відкриття своїх особистих талантів людини, тренування свого духу і тіла не тільки для своєї користі, навіть у самому прекрасному її вираженні, а головне, щоб стати корисним українському суспільству і державі, людям, які живуть навколо, задля того, щоб робити світ біля себе гармонійним і досконалим, додавати у розвиток суспільства своїх неповторних особистих внесків, а у загальному розумінні цього питання – стати гармонійною позитивною особистістю, яка живе у гармонії з природою та своїм внутрішнім світом... Таким чином, одне з головних завдань тренування у хортингу – виховання моральних і вольових якостей особистості, які сприятимуть вибору вірного життєвого шляху. „Сила і Честь!“; – у двох коротких словах прийнятого девізу хортингу закладена велика і непереможна формула сучасного самовиховання і загартування характеру та філософія стародавнього вчення, перевіреного часом, яке повинно служити на користь людям [2, с. 604, 606].

Мета статті – висвітлення сучасних тенденцій розвитку хортингу, як ефективного засобу національно-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слово „хортинг“ походить від назви відомого у світі славетного острова Хортиця, де була розташована Запорізька Січ, яка відіграла прогресивну роль в історії українського народу. Саме Хортиця була оплотом воїнів, де вдосконалювалося бойове мистецтво з метою захисту рідного краю. Так фактично почалася історія військово-політичного центру з національно-патріотичного виховання.

У наші дні слово Хортиця асоціюється з лицарством і самопожертвою, відвагою та вихованням могутніх і вольових чоловіків. Саме тому спортивне єдиноборство „Хортинг“ символічно названо на честь місця проведення всіх прадавніх козацьких поєдинків – Кола козаків „хорт“, у який вони збиралися для виявлення найсильніших і на честь самого великого острова на Дніпрі „Хортиця“ – сакрального центру і місця народження козацької доблесті Запорозької Січі.

З часів козацтва минуло декілька століть, проте на цих землях й на сьогодні відроджуються і розвиваються приватні оздоровчі системи, народні навички і методи лікування, спортивні, бойові та прикладні єдиноборства. Вагому роль в цьому грає генетична пам'ять народу. На жаль, тих, хто перейняв козацьке бойове мистецтво від далеких пращурів, практично не залишилося. Тому сьогодні група заслужених тренерів і майстрів спорту з контактних видів єдиноборств, керуючись особистим спортивним досвідом участі у змаганнях найвищого рівня, власними відчуттями і віковими традиціями, створила новий вид змішаного єдиноборства – хортинг, який успішно розвивається у спортивному любительському і професійному напрямках, визнаний в Україні національним видом спорту.

Розробка правил змагань із хортингу, а також його кваліфікаційна система була спрямована на виключно природний винахід техніки самозахисту та спортивних прийомів єдиноборства, ініціатором якого виступив видатний спортсмен Е. А. Єрмоєнко – випускник Дніпропетровського Державного інституту фізичної культури кафедри боксу, боротьби і важкої атлетики та Інституту проблем виховання Національної Академії педагогічних наук України, засновник українського національного виду спорту хортинг, Президент Всесвітньої Федерації Хортингу, народжений у м. Дніпродзержинському Дніпропетровської області на землях Придніпров'я, де споконвіку поважали та передавали з покоління в покоління багаті народні культурні та бойові традиції українського козацтва війська запорізького.

Аналізуючи наукову літературу, історичні документи, фольклорні та етнографічні матеріали можна констатувати, що на Запорізькій Січі існував культ фізичної досконалості людини. Це було зумовлено тим, що: запорізькі козаки ніколи не обирали старшинами фізично недосконалих людей; свій вільний час практично всі запорожці присвячували виконанню фізичних вправ та особистій бойовій підготовці; одним з основних критеріїв переходу молодика в ранг „істинного“ запорожця була його фізична підготовленість; у січових школах і школах джур було запроваджено посилене фізичне виховання дітей; існувала велика кількість легенд і переказів про надприродні можливості козаків.

Проблема сучасних тенденцій розвитку хортингу потребує філософського осмислення як соціального явища в складний період становлення та розвитку українського суспільства. Основними причинами виникнення проблеми підвищення ефективності військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді є питання існування української нації в складних сучасних умовах. На карту поставлено бути чи не бути нам українцям володарями своєї долі на рідній землі в своїй державі в умовах нестабільності суспільного життя, порушення територіальної цілісності України, проведення збройних акцій терористів у східних регіонах нашої держави.

Сучасний український хортинг – універсальна система змішаного єдиноборства, яка втілила в собі найбільш ефективні та дієві прийоми спортивних і прикладних єдиноборств та бойових мистецтв. Виховна і філософська основа хортингу – здоровий спортивний дух людини та славні традиції козаків Запорозької Січі. Розвиток хортингу має на меті спортивне виховання сильного й здорового суспільства на основі традиційних духовних цінностей українського народу [1; 2, с. 6–8; 3].

Професійний тренер із хортингу будує заняття на основі сучасних методик, які полягають не тільки в оволодінні технікою нанесення ударів та виконання кидків. Не

менша увага приділяється розвитку м'язів, зв'язок, суглобів, загальній фізичній підготовці, прийомам самооборони, а також виховним та філософським аспектам. Викладання хортингу відбувається способом передачі знань за допомогою комплексу навчально-виховних та навчально-тренувальних занять. Викладач хортингу повинен бути фахівцем, здатним розвинути в своїх учнях особливі фізичні і духовні якості, мати докладні знання предмету, який він викладає. Знання викладача хортингу повинні базуватися на широкому знанні теоретичних відомостей і особистому досвіді практичного застосування техніки прийомів. Викладацька діяльність являє собою невід'ємну складову частину на багаторічному шляху у бойовому мистецтві хортинг. Взаємовідносинами викладача і учня підживлюється сам дух хортингу. Своєю багатою історією і культурою хортинг зобов'язаний саме тому, що традиційні знання постійно і безперервно передаються від досвідчених тренерів до учнів, від одного покоління спортсменів та фахівців до іншого. Досвідчені майстри хортингу високо цінують міцні зв'язки між вчителями та учнями. Часто тільки після досягнення такого рівня підготовки, який дає право на викладання, учень вперше всерйоз замислюється про те, наскільки талановитий його тренер. Тільки тоді він починає усвідомлювати, що з блискучого бійця і прекрасного майстра зовсім не обов'язково повинен вийти справжній Вчитель. Не маючи достатнього досвіду у всіх різноманітних напрямках хортингу як бойового мистецтва, складно буде ефективно вчити своїх послідовників. Тренер повинен бути широко освіченою і різнобічною людиною, яка володіє глибокими знаннями з усіх аспектів своєї професійної діяльності, оскільки всі бойові та оздоровчі народні традиції та багатовікову мудрість, накопичену в хортингу, можна досягнути лише за довгі роки наполегливої щоденної роботи. Викладацькі методики кожного тренера хортингу визначаються його стилем життя, характером роботи, особистою культурою, особистісними якостями і індивідуальним спортивним досвідом. А це означає, що різноманітних методик може бути рівно стільки ж, скільки існує вчителів. Однак у викладацькій діяльності з хортингу є і загальні обов'язкові принципи, застосовуючи які тренер-викладач може зробити свою працю максимально ефективною. Викладання можна вважати одночасно і мистецтвом, і наукою. Розгляд його як мистецтва припускає, що, оскільки викладання являє собою передачу знань від людини до людини, на перші місця повинні висуватися гнучкість підходу, моральні цінності та емоційна участь. Відповідно ж до наукової точки зору, викладання є впорядкованим процесом і, щоб бути успішним, воно має підкорятися певним науковим принципам та правилам. Найкращі результати у навчальному процесі досягаються при збалансованій комбінації цих двох підходів. Жорсткий навчальний план і вимоги дисципліни, пом'якшені гнучкістю тренера-викладача і його уважним ставленням до потреб своїх вихованців, створюють найбільш сприятливу обстановку для ефективної передачі знань.

Кожна людина починає займатися хортингом, керуючись власними причинами і мотивами: одні прагнуть завойовувати найвищі титули на змаганнях, інші хочуть розвинути впевненість у своїх силах і знайти внутрішній світ. Тому тренер гуртка хортингу повинен мати здатність викласти своїм учням всі аспекти досліджуваного мистецтва, враховуючи разом із тим і індивідуальні потреби кожного зі своїх вихованців. Для цього необхідно мати докладний і ґрунтовний навчальний план. Все, що повинно бути викладено учням, має бути взаємопов'язане і спрямоване на досягнення ними поставлених перед собою цілей. Кожен етап навчальної програми повинен відрізнятися фізичним і духовним прогресом вихованців всіх вікових категорій.

Також на сучасному етапі постає проблема становлення молодих юнаків як справжніх чоловіків. Недостатні знання батьків, вплив комп'ютерних технологій, оточення, відвідування секцій, в яких програма та самі наставники не відповідають сучасним вимогам та розвитку молоді – все це дає негативний вплив на формування молодого хлопця, як дорослого чоловіка, воїна, козака. Яким же повинен бути цей воїн?

З найдавніших часів ми бачимо, що чоловік відрізнявся силою, неабиякими морально-вольовими якостями, розумом та вмінням мислити, любов'ю до Батьківщини та сім'ї, непохитним характером. Хортинг має на меті виховати саме таких справжніх козаків, котрі зможуть відстояти честь та неподільність своєї країни та родини. Виконати це непросте завдання можливо, якщо всі майстри, тренера та наставники хортингу згуртуються задля досягнення мети, а саме:

- потрібно проводити пояснюючі та виховні зустрічі в школах та університетах з учнями всіх вікових категорій;
- хортинг повинен бути в шкільній на університетській програмі як основний урок для більшої допомоги учням у розумінні його цінностей;
- потрібно частіше проводити показові виступи та запрошувати на них дітей разом з батьками для наочної демонстрації техніки та навиків, які можуть досягти діти та дорослі займаючись хортингом;
- можливі також проведення бесід з батьками учнів, під час яких компетентні наставники розповідали б їм про основні проблеми у вихованні та можливість їх вирішення шляхом занять хортингом;
- введення тренувань з хортингу в ДЮСШ, що значно допомогло б в розвитку хортингу, а також створило б нові робочі місця для тренерів з хортингу;
- проведення міжшкільних змагань із хортингу для закріплення вивченого в школі, а також в університетах;
- введення занять з хортингу у військові ліцеї, що покращило б рівень підготовки молодого покоління;
- проведення літніх таборів із виїздом у гори або за межі міста для кращого пізнання та сконцентрованості дітей під час занять, які дадуть можливість більш глибоко оцінити мораль та вчення хортингу;
- проведення одноденних виїздів із своїм класом або групою під час навчального року.

Важливість таких виїздів в тому, що міняючи атмосферу діти відпочивають, а також пізнають новий світ тренувань разом з кваліфікованим тренером, що викликає найбільший інтерес до виду спорту у дітей особливо молодшого шкільного віку.

Ось такі основні завдання дадуть значний „стрибок“ уперед у розвитку сучасного хортингу. Потрібно діяти спільно з учнями та батьками, а тренерам підвищувати свою кваліфікацію, і тільки тоді можливо досягти вагомих результатів та цілей.

На сучасному етапі хортинг розвивається відповідно до вимог молодого населення України. Національний вид спорту виховує дітей та юнаків у воєнно-патріотичному дусі. Хортинг вчить молоде населення любити Батьківщину та сім'ю, завжди бути готовими стати їх захист. Важливими є підготовка кваліфікованих фахівців та тренерів з хортингу. Основна частина розвитку припадає саме на тренера-викладача, задача якого правильно, змістовно та зрозуміло для дітей доносити основні цінності національного виду спорту, його мораль, технічну базу та філософію. Але не менш важливим пунктом є виховання батьків, адже основний світогляд та моральні цінності формуються саме у сім'ях.

Висновок: впровадження хортингу в загальноосвітні та вищі навчальні заклади освіти як ефективного засобу фізичного загартування та національно-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді є необхідною умовою у створенні ефективної системи військово-патріотичного виховання підростаючого покоління та захисту Вітчизни.

Перспективи подальших розвідок. Подальші дослідження будуть присвячені впливу національних свят на проведення змагань із хортингу різного рівня, як ефективного засобу національно-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Електронний фонд бази даних Української Національної Федерації Хортингу. Федерація твоєї Батьківщини. Витоки і подальший розвиток хортингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://horting.org.ua/node/40238>.
2. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
3. Електронний фонд бази даних Української Національної Федерації Хортингу. Федерація твоєї Батьківщини. Інформаційна довідка: ВИД СПОРТУ – ХОРТИНГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.horting.org.ua/node/1100>.

REFERENCES

1. *Elektronnyi fond bazy danykh Ukrainskoi Natsionalnoi Federatsii Khortynhu. Federatsiia tvoiei Batkivshchyny. Vytoky i podalshyi rozvytok khortynhu* [Electronic fund of database of Ukrainian horting federation. Federation of your homeland. Origins and subsequent development of horting]. Retrieved from <http://horting.org.ua/node/40238>.
2. Yeromenko, E. A. (2014). *Khortynh – natsionalnyi vyd sportu Ukrainy* [Horting – A National Sport of Ukraine]. Kyiv: Palyvoda A. V.
3. *Elektronnyi fond bazy danykh Ukrainskoi Natsionalnoi Federatsii Khortynhu. Federatsiia tvoiei Batkivshchyny. Informatsiina dovidka: vyd sporty khortynh* [Electronic fund of database of Ukrainian horting federation. Federation of your homeland. Background: kind of sport is horting]. Retrieved from <http://www.horting.org.ua/node/1100>.

Ігор Капура.

Філософські погляди на сучасні тенденції розвитку хортингу.

У статті „Філософські погляди на сучасні тенденції розвитку хортингу“ проаналізовано основні проблеми питання, а саме: виховання дітей та молоді, допомога батькам, введення хортингу як основного уроку в школах та вищих навчальних закладах. Встановлено: 1) необхідність введення хортингу як частину навчального плану. Такий метод допоможе учням та батькам більше дізнатися про національний вид спорту, пізнати цінності та історію хортингу, а також відпрацьовувати базову техніку на практичних заняттях; 2) проведення літніх та одноденних таборів, що сприятиме зближенню тренера та учнів, більш глибокому освоєнню культури та філософії хортингу, а також розвитку самостійності та відповідальності один за одного; 3) не менш важливими є батьківські збори, де досвідчені фахівці та педагоги зможуть в повній мірі пояснити батькам, що потребує сучасна дитина, що вона відчуває та переживає, які помилки допускають в сім'ях. Під час таких зборів фахівці зможуть розказати та навести приклади як заняття з хортингу можуть допомагати у вихованні та розвитку дитини; 4) основою досягнення мети та виховання дітей в правильному напрямку є тренер-викладач, від якого залежить все. Тренер повинен поєднувати в собі неабиякі лідерські та організаційні якості, він має відчувати кожного учня та встановлювати зв'язок із батьками та дітьми. Найголовнішим є звичайно ж компетентність та самовіддача. Тільки з поєднанням усіх аспектів можливо виховати справжніх воїнів в умовах сучасності, над чим повинен активно працювати кожен, хто обрав нелегкий, але вірний шлях – хортинг.

Ключові слова: *виховання, хортинг, навчання, діяльність, поведінка, педагоги, психологи, батьки, спорт, сучасність, розвиток, діти, молодь, школа, вищі навчальні заклади, літні та одноденні табори, батьківські збори.*

Ігор Капура.

Mukachevo children and youth sports school „Spartak“ (Duhnovycha str., bld. 93, Mukachevo, Ukraine).

Philosophical views on current trends of Horting development.

In the article „Philosophical views on current trends of Horting development“ the author provides the analysis of the main problematic questions, namely: education of children and youth; assistance to parents; implementation of Horting as a general lesson in public schools and universities. The author assumes: 1) There is a need of implementation of Horting as a part of the academic program. This method will help students and their parents to learn more about the national sport, to know the values and history of Horting and to train the basic techniques while working on the lessons; 2) Organization of the Summer and One-day Camps that will contribute to closer recognition and cooperation between the coach and the students, to better knowledge of Horting culture and philosophy and further development of self-determination and responsibility for each other; 3) Teachers-Parents meetings also plays a significant role, when the experienced professionals and educators can fully explain to parents the needs of modern children, their feelings and experiences, the mistakes made in families. During these meetings the teachers can tell and give examples of how classes of Horting may help in education and development of children characters; 4) The basement for goals achieving and education of children in the right manner is the coach, everything depends on him. The coach should have the outstanding leadership and management skills, he should feel each student and to establish communication with parents and their children. Competence and dedication has the most importance. Only combination of all aspects allows the upbringing of real soldiers in nowadays conditions. Everyone, who has chosen such a difficult but the right way f self-development as Horting, should be active and work hard.

Key words: education, Horting, teaching, activity, behaviour, teachers, psychologists, parents, sport, modernity, development, children, youth, school, higher school, Summer and One-day camps, teachers-parents meetings.

Игорь Капура.

Философские взгляды на современные тенденции развития хортинга.

В статье „Философские взгляды на современные тенденции развития хортинга“ проанализированы основные проблемы вопроса, а именно: воспитание детей и молодежи, помощь родителям, введение хортинга как основного урока в школах и высших учебных заведениях. Установлено: 1) необходимость введения хортинга как часть учебного плана. Такой метод поможет ученикам и родителям больше узнать о национальном виде спорта, узнать ценности и историю хортинга, а также отрабатывать базовую технику на практических занятиях; 2) проведение летних и однодневных лагерей, что будет способствовать сближению тренера и учеников, более глубокому освоению культуры и философии хортинга, а также развитию самостоятельности и ответственности друг за друга; 3) не менее важны родительские собрания, где опытные специалисты и педагоги смогут в полной мере объяснить родителям, что требует современный ребенок, что он чувствует и переживает, какие ошибки допускают в семьях. Во время таких собраний специалисты могут рассказать и привести примеры как занятия по хортингу могут помочь в воспитании и развитии ребенка; 4) основой достижения цели и воспитания детей в правильном направлении является тренер-преподаватель, от которого зависит все. Тренер должен сочетать в себе незаурядные лидерские и организационные качества, он должен чувствовать каждого ученика и устанавливать связь с родителями и детьми. Самое главное конечно же компетентность и самоотдача. Только с сочетанием всех аспектов, можно воспитать настоящих воинов в условиях современности, над чем должен активно работать каждый, кто выбрал нелегкий, но верный путь – хортинг.

Ключевые слова: воспитание, хортинг, обучение, деятельность, поведение, педагоги, психологи, родители, спорт, современность, развитие, дети, молодежь, школа, высшие учебные заведения, летние и однодневные таборы, родительские сборы.